

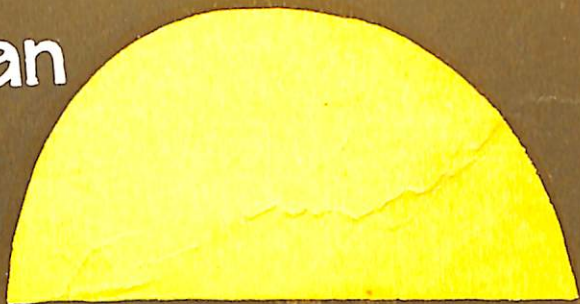
DIELLI U DUK PERSERI

roman

BIBLIOTEKA
SHTETIT

154-31

Q16

luan
qafëzezi

SH-31

2016

S

LUAN QAFËZEZI

R

DIELLI U DUK PËRSËRI

(Roman)

58776

35612

SHTËPIA BOTUESE «NAIM FRASHËRI»
TIRANË, 1972

SE D R A

— Ajo — tha me vete, dhe menjëherë ngriti receptorin e telefonit.

— Jam Marta, Gjergj. Si të vete puna?

Ai u hodhi një vështrim të shpejtë akrepave të orës, që kish vendosur mbi tavolinë dhe u habit kur pa se po afronte mesnata. Pastaj:

— Ja — tha — ja edhe pak e mbarova, Martë! Veç më vjen keq që ti s'paske rënë akoma.

— Jo, jo — ja ktheu ajo ëmbël — Edhe unë gjer tani kisha punë. Posa mbarova me ditarin e nesërm.

— Sidoqoftë, edhe pak dhe erdha — tha prap ai, i lodhur dhe, duke ulur receptorin, hodhi sytë nga zyra e shefit të aparatit politik të njësisë. Por nuk pa dritë.

«Paska mbaruar» tha me vete, duke menduar punët e shumta të tij, dhe ashtu, pa fjalë, filloi t'i mblidhte ato fije letra të përhapura mbi tryezë. Pastaj i qetë e i sigurtë se askush s'kish mbetur në zyrat e asaj komande, u ngrit e doli, duke kyçur zyrën. Po me të shkelur në oborr, i zunë sytë një dritare të ndezur. I heshtur, e kundroi për një çast.

— Çudi — tha — akoma vazhdoka të punojë! Me siguri përgatitet për ndonjë material që do t'i çojë Ministrisë, o ndofta edhe për fjalën që do t'u mbajë nesër ushtarëve të rinj para betimit ushtarak.

Dhe ashtu, i heshtur, e përfytyroi duke folur komandantin e njësisë, atë njeri të dliurët e të hekurt, siç e

quante shpesh ai. Pastaj, me hap të lehtë, për mos ta shqetësuar atë që akoma po punonte, çau përmes oborrit e doli në rrugën kryesore që zbriste në qendër të qytetit.

Të nesërmen, përsëri erdhi shpejt në zyrat e komandës. Ai e kish bërë zakon të shkonte para orarit në repart.

— Ti, Gjergj? — i tha oficeri i rojës kur mbririti në postblok — Të njoha nga hapi që nga larg.

Ai i buzëqeshi.

— A ka ardhur ndonjë nga shokët? — pyeti pastaj.

— Vetëm komandanti. Edhe sonte këtu e gdhui.

Gjergj Martini s'foli, po duke e përfytyruar atë njeri gjithnjë në lëvizje e në krye të çdo veprimi të njesisë, prap tha me vete:

«Njeri i hekurt».

* * *

Në ora 10 salla e madhe e repartit që mbushur plot. Fjalën e rastit e mbajti komandanti i njesisë, gjenerali lejtant Bari Progonati.

— Ai që vendos fatin e fitores në luftë, është njeriu! — u tha ai ushtarëve të rinj, që do të bënin betimin ushtarak — Dhe ju e dini: kolektivi përbëhet prej njerëzish. Ai vepron si një organizëm. Po nëse një detaj i këtij organizmi nuk punon si duhet, ai dëmton gjithë organizmin. Pra, nëse ndonjë nga ne s'ecën me të njëjtin hap me kolektivin, ai kthehet në një plagë për të, në një pengesë për kryerjen e detyrave, në një barrierë që pengon arritjen e fitores. Shkurt: ai dëmton qëllimin...

Ushtarët e rinj, të rrëmbyer nga fjala e tij, dëgjonin me vëmendje të thellë, duke i përpirë ato fraza që duke-shin herë të ashpra e herë si të gdhëndura me daltë. Po që të gjitha, si fishekë të një breshërie, binin mbi të njëjtin objektiv.

Pastaj, ushtarët në grup, njëzëri bënë betimin:

— Betohem se ...

Pas asaj ceremonie solemne, me kalimin e ditëve, se-

cili nisi t'i jepte një kuptim edhe më të thellë përmbajtjes së formulës që kish shqiptuar njëzëri përkrah shokëve: «Beto hem se...»

Tani edhe përgjegjësia gjithkuj filloi t'i dukej edhe më direkte, më e rëndë. Dhe kjo u vu re porsa nisi programi vjetor i stërvitjes. Brezi i kalitjes u kthye për ta në një shesh provash, si në luftë të vërtetë. Po jo gjithkush, që në fillim, mund t'ja delte atij brezi e asaj prove të vështirë. Shumicës së ushtarëve u binin djersë nga balli. Një ndër ta ishte edhe ushtari i ri, Gazmend Sheti.

Ai përsëri s'po mundej t'ja delte mbanë...

«Sa keq! — tha me vete — Po sikur kjo të më ndodhte në luftë? A s'do të isha një pengesë për shokët, për skuadrën, për kompaninë, siç tha komandanti i njësisë?» Dhe ndërta sytë ju errën, fytyra ju ndez pak nga pak.

Dikush e vuri re dhe i vajti pranë.

— Mos u mërzit, Gazmend! — i tha duke i hedhur krahun — Shpejt do të kalitesh, si gjithë ne të tjerët. Trriri i ekuilibrit dhe retikoli janë tepër të vështirë.

Njeriu që i fliste ishte një nga ushtarët e vjetër.

— Më beso, kalimin e kësaj barrikade unë e kam patur shumë më të vështirë sesa ti, në periudhën e parë.

Gazmend Sheti nuk i ktheu përgjigje. Ai heshte në këto raste. Po tani, në orët e lira, edhe diçka tjetër kish filluar të ndodhte me të. I zymtë dhe i heshtur, ai hiqej mënjanë, pa i thënë askujt se ku shkonte.

Duke e vënë re këtë mungesë, i shqetësuar, komandanti i nënrepartit e kërkoi midis shokëve që argëtoheshin. Po askund s'e pa midis tyre. Pyeti, por asnjë s'diti t'i thoshte se ku gjendej. Edhe të nesërmen e të pasnesërmen, po kjo punë. Përsëri asnjë s'diti t'i thoshte se ku mund të ndodhej. E kërkuan, po asnjë s'e gjeti.

— Ku ishe? — i tha në mbrëmje hijerëndë Gjergj Martini.

— Këtu, shoku komandant — tha i zymtë dhe u bë gati të zbrapset.

— S'është mirë që rri larg shokëve! Tek e fundit, thua ku je, që të dimë ku të të kërkojmë! Ja, mua m'u deshe pardje, dje, sot... Por...

I bërë tym, shefi i shtabit, toger Gjetë Sokoli, nduku buzën me dhëmbë, nga që komandanti i nënrepartit, kapiten Gjergji, nuk po e çonte në arrest. «Durim prej tua-fësh!» — tha ai me vete.

Gazmendi i skuqur heshtte e priste më këmbë.

Po të nesërmen, prap po ajo punë.

Çeshtja e tij filloi të bëhej problem i gjithë repartit.

«Do të shoh se ku e shkon kohën e lirë, ky djalosh» mendoj komandanti me vete. Dhe heshtaz u largua. Po dhe Gazmend Sheti, heshtaz e pa u ndjerë, u shkëput prej shokëve të tij. Me kujdes, për të mos u rënë në sy të tjerëve, ju afrua kories pranë e pas pak, duke hyrë në të, humbi. Po këtë herë pa mundur t'i shpëtonte syrit të të gjithëve. Dikush e kish parë, dikush po e ndiqte.

— Ku do të shkojë?

Dhe ja, ai përpara e komandanti pas, bënë përpjetë.

Ushtari qëndroi. Porsa kishte hyrë në brezin e kalitjes.

— Ç'kërkon të bëjë? — mendoj tjetri që nga larg.

— Përse u ndal?

Gazmend Sheti, i heshtur, filloi të stërvitej. Ja edhe trari i ekuilibrit, që shpesh e kishte skuqur para shokëve dhe eprorëve të tij ushtarakë!

«Duhet kaluar me çdo kusht!» tha me vete. Dhe provoi. . . Por u rrëzua dhe prap u rrëzua, gjersa më në fund e kaloi. Disi me druajtje, por e kaloi.

«Duhet përsëritur!» tha dhe prapë e kaloi dhe e rikaloi atë provë të vështirë. Tani, më i qetë se më parë, pa të marrë mëndësh, më shpejt, më lehtë.

Komandanti, i strukur në zabel, mbeti i habitur. Po ushtari i ri ende s'ishte i qetë. Tani kish përpara retikolin. Dhe ai e dinte mirë se ç'do të thosh retikol.

«Sa ndryshe — tha me vete — nga ajo galeria jonë e minierës! Edhe atje duhej të zvarriteshe përtokë, edhe atje të mbushej fytyra me dhe e me pluhur të kuq, tamam si këtu, e, megjithatë, nuk skuqeshe përpara të tjerëve, nuk mbeteshe i varur në telin me gjëmba të retikolit, si ndonjë dordolec për të trëmbur laraskat që fluturojnë rreth teje!»

Dhe vërtet ishte i rëndë çasti i mbetjes në tel! Ti në hall, kurse të tjerët shkuleshin së qeshuri, gjersa ndokush vinte për të të shqitur që andej.

E tmerroi përfytyrimi i asaj skene. Dhe buza s'i qeshi, sado që sot, që me herën e parë, retikolin e kishte kaluar tej e tej. Në vetmi, ai, disi i kish dalë edhe gjatë dy ditëve të kaluara.

«Duhet përsëritur! Duhet përsëritur edhe një herë!» — tha, megjithëse me vështirësi po qëndronte më këmbë. Djesët i kishin mbuluar ballin, kurse kraharori mezi i mbushej me frymë.

Megjithatë, prapë ju vu zvarritjes me shpejtësinë që kërkonte rregullorja ushtarake.

Komandanti, i habitur, po e ndiqte që andej.

«Për mos t'u besuar! — tha më në fund me vete. — Sa fort paska përparuar brënda një kohe kaq të shkurtër!»

Po Gazmend Sheti që s'dinte se kush po e ndiqte nga zabeli, përsëri e përshkoi atë fushë të vështirë.

Vetëm në fund, mbas kalimit me sukses të asaj prove, ai, disi i lehtësuar, mori frymë thellë e u ngrit nga vendi.

Tani s'i pritej gjer të vinte e nesërmja. Përpara shokëve, do të tregonte se ishte i denjë të qëndronte përkrah kolektivit të tij. Po sikur nesër t'i merreshin mëntë? Po sikur nesër, nga druajtja, prapë të mbetej në retikol? Jo! Ajo nuk mund të ndodhte kurrë...

Dhe prapë, nga dyshimi, u sforçua për ta kaluar edhe një herë këtë provë... Por s'arriti.

— Të lumtë! Të lumtë! — dëgjoi një zë nga shkoret.

— Kush më foli? — ja bëri i stepur habie.

Tjetri gazmor ju afrua dhe e përqafoi.

Ushtari i emocionuar uli kryet. Po dhe kapiten Gjergj Martini ishte i emocionuar. Emocione të njëjta. Dhe ashtu të heshtur, me bebëzat që u xixëllonin, shikuan në sy njëri tjetrin.

— Gazmend! — i tha — s'do ta harroj kurrë këtë të papritur.

Djaloshi s'foli.

Me t'u kthyer në repart, kapiten Gjergji u tregoi ushtarëve se ku e kishte gjetur ushtar Gazmend Shetin.

Të tjerëve u erdhi keq që kishin menduar ndryshe për të.

— Më ndje! — i tha një nga shokët e rinj. Unë isha pregatitur të të kritikoj rëndë, kurse ti në këtë kohë, po hapje një rrugë të re për gjithë ne që jemi fillestarë si ti... A s'do të ishte më mirë të të ndiqnim në këtë shëmbull? — dhe heshti.

— Përse hesht? — i tha një tjetër — Çoje mendimin gjer në fund!

— Unë e thashë fjalën time — tha parafolësi — Gazmend Sheti paska ecur mjaft më përpara se shumë prej nesh. Neve s'na mbetet gjë tjetër veçse të ndjekim shëmbullin e tij. Ja, kjo është fjala, dhe ky është propozimi që kam.

Pastaj zëra u dëgjuan:

— Edhe unë e përkrah këtë mendim.

— Edhe unë.

— Edhe unë.

Të nesërmen shëmbulli i ushtar Gazmend Shetit, u kthye në një iniciativë plot vlerë.

I entuziazmuar komandanti i shtrëngoi dorën.

H E N D E K U

Gjergj Martini e Gjetë Sokoli, megjithse shokë të ngushtë vegjëlie, në sjelljen me ushtarët ndryshonin mjaft nga njeri tjetri. Ndërsa i pari i përmbajtur e i urtë, përdorte kryesisht metodën e bindjes, i dyti, me temperamentin e tij të rrëmbyer, për çdo mungesë që shfaqej në repart, i binte shkurt, duke i kthyer sytë nga masat disiplinore a ndëshkimet për vartësit. Ato risnin që nga heqja për një muaj e së drejtës për të dalë në qytet e gjer tek arrestat e lehta apo të rënda, me ditë të pakta apo të zgjatura, të cilat ai i jepte sipas rastit dhe gjendjes në të cilën ndodhej. Po megjithëse fjalërendë kur nxehej, si dhe i ashpër në dënimet që jepte, zemrën prapëseprapë e kishte të pastër e të ndjeshme: Pas kalimit të nervozizmit, i hequr mënjanë, përbluhej brenda vetes për qëndrimet e pamatura. Kjo ish edhe arësyeja, që të dënuarit e tij, duke përjashtuar rastet e rralla, kurrë s'i vuanin plotësisht dënimet që u jepte. Ai vetë shkonte e i nxirrte para kohe. Megjithatë, nga sedra e krenaria, askujt s'ja pohonte këtë pendim, madje as edhe Gjergj Martinin, të cilin thellë në shpirt e quante jo vetëm si shokun më të ngushtë e më të mirë, po dhe si mësuesin e tij.

Tjetri, i shqetësuar, e këshillonte e i qëndronte përherë pranë. Po jeta e repartit, me problemet e telashet e veta të vazhdueshme, temperamentit të ndezur të Gjetë Sokolit shpesh i jepte flakë. Kjo ishte njera anë e medaljes, që e shtynte të anonte nga dënimet, kurse tjetra

ishite besimi që ai kishte te zbatimi me rigorozitet i rregullores ushtarake në çështjet e disiplinës. Kështu, masat e dënimit ai i quante jo vetëm të dobishme, por si mjetin kryesor për edukimin e ushtarëve, sidhe për mbarëvajtjen në përgjithësi të punës në repart. Ndaj edhe s'kursehej në dhënien e tyre. Por kjo gjendje e pandryshuar e tij e mundonte Gjergj Martinin.

— Gjetë! — i tha një ditë i tronditur — Përse kështu, more shok? Ushtria nuk është burg për ushtarët...

— Po as kazino, Gjergj, që gjithkush të bëjë sipas qejfit...

— S'më vjen mirë... Pse me këtë gjuhë? — ja bëri tjetri me keqardhje.

— Ndofta fjala ime të tingëlloi ters. Po unë s'mund t'u mbaj iso të tjerëve edhe kur mendoj krejt ndryshe nga ata. Ndaj, ja ku ta them hapur: Lëshimet e tua nuk më pëlqejnë aspak. Vlerësimi që i bërë Gazmend Shetit s'është gjë tjetër, veçse një komedi e shpëlarë. Po laraskat s'janë lindur për t'u bërë shqiponja, Gjergj! E qartë?

— Përse e quan ashtu atë djalë aq të mirë? — tha Gjergj Martini me një ton keqardhës.

— Pse ashtu është. Një hamamenc e asgjë më shumë a më pak! Bile edhe i çthurur e i parregullt, aq sa jam detyruar gjer më sot ta fus për të tretën herë në arrest.

— Po a mund të më thuash, Gjetë, përse e ke futur? — tha Gjergji, duke u prishur në fytyrë.

— Pse! Ti e di mirë: për shkelje discipline. Për çrregullime në mirëmbajtjen e uniformës. A ka nevojë për më shumë? Besoj, sipas neneve, jam në rregull, në s'gabohem...

— E drejtë — tha tjetri — Mirëmbajtja e uniformës për ushtarakun ka rëndësi të veçantë. Po, megjithatë, arresti është masa e fundit, që mund të merret ndaj tij, e sidomos ndaj një ushtari të ri, ndaj një rekruti që posa e ka kaluar periudhën e karantinës. Ajo mund t'i jepet vetëm atëhere, kur ai vazhdon në të njëjtën rrugë, edhe pas këshillimeve e vërejtjeve që i bëhen me gojë. Bile, edhe pas tyre, s'mund t'i jepet menjëherë arrest, por si masë e parë i hiqet për një kohë të shkurtër e drejta e